

Onderzoek van het hoofd-halsgebied: een onderdeel van periodiek mondonderzoek

Traditioneel omvat het werkterrein van tandartsen de diagnostiek en behandeling van aandoeningen van gebitselementen en het parodontium en de vervanging van delen van de dentitie die verloren zijn gegaan door een brug, een implantaatgedragen kroon of een (partiële) gebitsprothese.

Doordat steeds meer mensen tot op hoge leeftijd hun gebitselementen behouden is de kans groot dat tandartsen worden geconfronteerd met aandoeningen in het hoofd-halsgebied bij ouderen. In 1994 verwachtte de Gezondheidsraad in Nederland een verdubbeling van het aantal patiënten met huidtumoren in ongeveer 7 jaar. De verwachting betrof basaalcelcarcinomen en plaveiselcelcarcinomen die voorkomen op de huid van het aangezicht en de schedel. Gedurende de laatste decennia is het aantal van deze huidtumoren toegenomen en dat is toe te schrijven aan de vergrijzing van de bevolking, aan frequentere en intensievere blootstelling aan zonlicht en kunstmatige lichtbronnen zoals bruiningsapparatuur en mogelijk aan het dunner worden van de ozonlaag in de atmosfeer, waardoor de hoeveelheid UVB-straling aan het aardoppervlak toeneemt.

Periodieke mondonderzoeken door een tandarts bieden de gelegenheid mogelijk

maligne huidafwijking in een vroeg stadium te diagnosticeren. Ook andere afwijkingen zouden door tandartsen kunnen worden vastgesteld, zoals speekselklierafwijkingen, epidermiscysten en zwellingen in de hals door bijvoorbeeld maligne lymfomen of lymfekliermetastasen van tot dan toe onbekende primaire tumoren.

Bij aandoeningen en afwijkingen in het periorale gebied en het hoofd-halsgebied (behalve het mondslijmvlies) wenden patiënten zich meestal tot hun huisarts en niet tot hun tandarts. Blijkbaar zien patiënten tandartsen als deskundigen op het gebied van gebitselementen en niet op andere terreinen.

Tijdens de opleiding tandheelkunde, bij nascholing en in dit tijdschrift wordt met enige regelmaat aandacht besteed aan afwijkingen en aandoeningen in het hoofd-halsgebied. De indruk bestaat dat tandartsen in het algemeen tijdens periodieke mondonderzoeken weinig tot geen aandacht besteden aan regulier, oriënterend onderzoek van het hoofd-halsgebied en zich richten op de dentitie, en meestal ook op de slijmvliesen van de mondholte.

Door hun opleiding en nascholing bezitten tandartsen voldoende kennis en zouden ze bij uitstek, misschien wel meer dan huisartsen, in staat moeten zijn afwijkingen in het hoofd-halsgebied te signaleren. Wanneer hij een afwijking vaststelt, kan een tandarts een uitspraak doen over de mogelijke aard van de afwijking en de patiënt hierover informeren. In het geval van een onbegrepen zwelling of verdenking op een maligne aandoening kan een tandarts een patiënt verwijzen naar een specialist.

Het komt echter met enige regelmaat voor dat een patiënt die kortgeleden bij een tandarts is geweest, zich bij zijn huisarts meldt met een afwijking in het hoofd-halsgebied. Ook is het niet ongebruikelijk dat een patiënt door een huisarts wordt verwezen naar een specialist met een al jaren bestaande zwelling van het mondslijmvlies door bijvoorbeeld een fibroom of een slijmvliesafwijking zoals lichen planus.

Ondanks hun uitgebreide en gedegen opleiding lijkt het erop dat tandartsen een hoofd-halsonderzoek niet als onderdeel van een periodiek onderzoek beschouwen.

Omdat tandartsen steeds meer dentate oudere mensen zien die afwijkingen in het hoofd-halsgebied kunnen hebben, ligt het voor de hand hieraan aandacht te besteden. Een deel van de afwijkingen in het hoofd-halsgebied is bij klinisch onderzoek eenvoudig te diagnosticeren en vergt geen uitgebreid aanvullend onderzoek. Als sprake is van een afwijking moet een tandarts zijn patiënt hierop attenderen en, bij onduidelijkheid over de diagnose, verwijzen.

Het lijkt zo eenvoudig, maar in de praktijk komt er blijkbaar weinig van terecht. Waarom? Te denken valt onder andere aan gebrek aan tijd of belangstelling. Ook kan het zijn dat tandartsen zich op dit punt niet verantwoordelijk voelen, onzeker zijn over de aard van de afwijkingen of hun kennis, opzien tegen een gesprek met hun patiënt over een verwijzing en dat ze het vervelend vinden eventueel te vernemen dat een verwijzing niet noodzakelijk was. Aan het onderwijs kan het niet liggen. Tijdens de opleiding tandheelkunde wordt een volledig en systematisch hoofd-halsonderzoek onderwezen. Tandartsen zouden daarom kunnen overwegen dit onderzoek uit te voeren als onderdeel van periodieke mondonderzoeken van vooral oudere patiënten. Van tandartsen mag worden verwacht dat zij aandacht schenken aan direct zichtbare afwijkingen bij hun patiënten.